

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวโน้มหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในปีพุทธศักราช 2545 เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประเภทการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา พัฒนาการของการเปิดสาขาวิชา วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ นโยบายการบริหารหลักสูตร และนโยบายการเปิดสาขาวิชาใหม่ในอนาคต เพื่อนำไปเป็นข้อมูลและแนวทางประกอบการวางแผนอุดมศึกษาเอกชนระยะยาว ของทบวงมหาวิทยาลัย คำนสาขาวิชาที่เปิดสอนและการบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องและสนองต่อการพัฒนาอุดมศึกษาเอกชนในภาพรวม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสาร สร้างแบบสำรวจสถาบัน แบบสัมภาษณ์ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนการศึกษาและค้นคว้าดังนี้

1. ศึกษาประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจสถาบัน และแบบสัมภาษณ์ นำไปทดลองใช้กับข้อมูลเอกสาร และปรับปรุงให้เหมาะสม
3. นำเครื่องมือเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือ
4. เก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูล
6. นำเสนอข้อมูล

รายละเอียดของชั้นตอนต่าง ๆ มีดังนี้

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ผู้วิจัยได้ศึกษาประชากร 2 กลุ่มคือ กลุ่มบุคคลและกลุ่มข้อมูล กลุ่มบุคคลได้แก่ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการอุดมศึกษา กลุ่มข้อมูลได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างสถาบัน ผู้วิจัยเลือกศึกษาเป็น Selected Cases โดยพิจารณาจาก 3 ประการคือ

ด้านระยะเวลาที่เปิดสอนต้อง เป็นสถาบันที่ได้รับอนุญาตจัดตั้งในแต่ ละช่วงแผนพัฒนาการศึกษาตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 2 จนถึงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 เพื่อให้สามารถเป็นตัวแทนของสถาบันที่จัดตั้งในช่วงเวลาดังกล่าวได้

ด้านสถานที่ตั้ง เป็นสถาบันที่ตั้งอยู่ครบทุกภาคของประเทศคือ ภาค กลางและกรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

ด้านสาขาวิชาที่เปิดสอน เมื่อศึกษาทุกสถาบันที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้ว จะศึกษาได้ครบทุกสาขาวิชา ที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนปัจจุบันจัดการเรียนการสอน

จากเกณฑ์ที่ตั้งไว้คัดเลือกสถาบันได้ 11 สถาบัน ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่จัดตั้ง และสถานที่ตั้ง

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	แผนพัฒนาการศึกษา ที่ได้รับอนุญาตจัดตั้ง	สถานที่ตั้ง
1. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	แผนฯ 2	ภาคกลาง
2. มหาวิทยาลัยศรีปทุม	แผนฯ 2	ภาคกลาง
3. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	แผนฯ 2	ภาคกลาง
4. มหาวิทยาลัยพายัพ	แผนฯ 3	ภาคเหนือ
5. วิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	แผนฯ 3	ภาคกลาง
6. วิทยาลัยศรีอีสาน	แผนฯ 4	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
7. วิทยาลัยหัวเฉียว	แผนฯ 4	ภาคกลาง
8. วิทยาลัยคริสเตียน	แผนฯ 5	ภาคกลาง
9. วิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	แผนฯ 5	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
10. วิทยาลัยศรีโสภณ	แผนฯ 5	ภาคใต้
11. วิทยาลัยรังสิต	แผนฯ 5	ภาคกลาง

ตารางที่ 4 สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาที่เปิดสอน

สถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มสาขาวิชาที่เปิดสอน							
	มนุษย, ประยุกต์	นิติ	สังคม	วิทย์	แพทย์	วิศวะ	เกษตร	
1. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	/	-	/	/	-	-	-	-
2. มหาวิทยาลัยศรีปทุม	-	-	/	/	-	-	/	-
3. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	/	-	-	/	/	-	-	-
4. มหาวิทยาลัยพายัพ	/	/	-	/	/	/	-	-
5. วิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	-	-	-	/	-	-	/	-
6. วิทยาลัยศรีอีสาน	/	-	/	/	/	-	-	/
7. วิทยาลัยหัวเฉียว	-	-	-	-	-	/	-	-
8. วิทยาลัยคริสเตียน	-	-	-	-	-	/	-	-
9. วิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	-	-	/	/	-	-	/	-
10. วิทยาลัยศรีโสภณ	-	-	-	/	-	-	-	-
11. วิทยาลัยรังสิต	-	/	-	/	/	/	/	-
รวม	4	2	4	9	4	4	4	1

หมายเหตุ :

/	=	มีการจัดการเรียนการสอน
มนุษย	=	มนุษยศาสตร์ ศาสนา และ เทววิทยา
ประยุกต์	=	ประยุกต์และวิจิตรศิลป์
นิติ	=	นิติศาสตร์
สังคม	=	สังคมศาสตร์
วิทย์	=	วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ
แพทย์	=	แพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ
วิศวะ	=	วิศวกรรมศาสตร์
เกษตร	=	เกษตรศาสตร์ วนศาสตร์และการประมง

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งระดับคณบดีขึ้นไป รวม 11 ท่าน คือ

1. ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์	อธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
2. ศาสตราจารย์ ป๋ายัย บุณนาค	อธิการบดีมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
3. อาจารย์รัชนีพร พุคยาภรณ์	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีปทุม
4. ดร.อานวย ทะพิงค์แก	อธิการบดีมหาวิทยาลัยพายัพ
5. อาจารย์สุชน เหมันต์	อธิการวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
6. ดร.สุนัย ชัยชนะ	อธิการวิทยาลัยศรีอีสาน
7. พ.ญ. กรรณิการ์ ต้นประเสริฐ	อธิการวิทยาลัยหัวเฉียว
8. อาจารย์คุณอุดม สุภาไตร	อธิการวิทยาลัยคริสเตียน
9. อาจารย์ปราณี วงษ์ชวลิตกุล	อธิการวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
10. อาจารย์ทวีศ ศรีโสภณ	อธิการวิทยาลัยศรีโสภณ
11. ดร.สีบแสง พรหมบุญ	รองอธิการวิทยาลัยรังสิต

1.2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิทางการอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นผู้อยู่ในวงการการศึกษา หรืออยู่ในวงการธุรกิจแต่ทราบเรื่องการอุดมศึกษาเป็นอย่างดี 7 ท่าน คือ

1. ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน	ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุปรัตน์	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ดร.เสนาะ อุนากุล	อดีตเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
4. ศาสตราจารย์ ดร.สิบบนน์ เกตุทัต	ผู้จัดการใหญ่ บริษัท บีโตร์เคมีแห่งชาติ จำกัด
5. ดร.พนม พงษ์ไพบูลย์	เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ
6. ดร.ทวี บุตรสุนทร	ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่อาวุโส
บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด
7. คุณพริ้มเพรา เรืองฤทธิ์	อดีตผู้อำนวยการกองสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมี 3 แบบด้วยกันคือ

2.1 การศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมและศึกษารายการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เช่น หลักสูตรและสาขาวิชาของทบวงมหาวิทยาลัย พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2522 บทความ ผลการประชุม สัมมนา รายงาน การวิจัย และวิทยานิพนธ์เพื่อประมวลความรู้เกี่ยวกับอุดมศึกษาเอกชน ปัญหา อุปสรรค และ ความต้องการของสถาบัน

2.2 การสัมภาษณ์ เพื่อประมวลแนวความคิดรวบยอด ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ที่ มุ่งถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับแนวโน้มหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษา เอกชน ในปีพุทธศักราช 2545 ข้อสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

- 2.2.1 ความเป็นมา ปรัชญา และจุดมุ่งหมายสถาบัน
- 2.2.2 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางแก้ไข
- 2.2.3 การปรับปรุงหลักสูตร
- 2.2.4 แนวโน้มการเปิดหลักสูตรใหม่ในอนาคต
- 2.2.5 การจัดและดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร
- 2.2.6 แนวคิดเรื่องความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในอนาคตกับ ภาคธุรกิจเอกชน ด้านการผลิตบัณฑิต และการวิจัย

2.3 แบบสำรวจ ประกอบด้วย

2.3.1 แบบสำรวจสถาบัน เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ สำหรับศึกษาสภาพทาง ด้านกายภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยการสังเกต และสอบถามข้อมูลของสถาบันในด้าน ต่าง ๆ คือ ข้อมูลทั่วไปของสถาบัน หลักสูตรและการสอนทั่วไป และข้อมูลด้านนักศึกษา

2.3.2 แบบสำรวจหลักสูตร ได้แก่

แบบสำรวจสาขาวิชาที่เปิดสอน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับสาขาวิชา ที่เปิดสอนจำแนกตาม ISCED วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

แบบสำรวจจำนวนผู้สมัคร และจำนวนนักศึกษา ที่รับเข้าจำแนกตาม
สาขาวิชา

แบบสำรวจจำนวนนักศึกษาใหม่ จำแนกตามสาขาวิชา

แบบสำรวจประเภทหน่วยงานที่ทำงานของบัณฑิต จำแนกตามสาขาวิชา

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หลักสูตรและสาขาวิชาที่เปิดสอน ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ แล้วสรุปข้อมูลที่ได้เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสำรวจสถาบัน แบบสำรวจหลักสูตร และประเด็นหลักในการสัมภาษณ์
2. นำเครื่องมือแบบสำรวจ ไปทดลองกรอกข้อมูลจริงที่ทบวงมหาวิทยาลัย แล้วปรับปรุงให้เหมาะสม
3. นำเครื่องมือเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงจนได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ ตรงตามวัตถุประสงค์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

- 4.1 การวิเคราะห์เอกสารเพื่อศึกษาระบบการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยมีเอกสารที่ใช้วิเคราะห์คือ ระเบียบการประจำปีการศึกษา 2531 ของสถาบันทั้ง 11 แห่ง ข้อมูลด้านสาขาวิชาที่เปิดสอน และจำนวนนักศึกษาตามแบบรายงานทบวงมหาวิทยาลัย
- 4.2 การสำรวจสถาบัน เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป โดยการเข้าเยี่ยมชมสถาบัน พร้อมทั้งขอข้อมูลบางส่วนเพิ่มเติมจากบุคลากรในสถาบัน
- 4.3 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิทางการอุดมศึกษา เพื่อขอทราบนโยบายการดำเนินงานด้านหลักสูตรและสาขาวิชาที่เปิดสอน ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน ตลอดจนแนวโน้มการเปิดหลักสูตรในปีพุทธศักราช

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. ทบทวนหนังสือขอสัมภาษณ์ และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในแบบสำรวจ สถาบันจากหัวหน้าโครงการวิจัยและนายกสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ไปยังอธิการหรืออธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการอุดมศึกษาและกองสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2. การเก็บข้อมูล และสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดทุกสถาบัน และข้อมูล ณ ทบวงมหาวิทยาลัย ยกเว้นวิทยาลัยศรีโสภณ ที่ฝากดำเนินการ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสำรวจ

- แบบสำรวจสถาบัน นำเสนอในรูปร้อยละ
- แบบสำรวจจำนวนผู้สมัคร และจำนวนนักศึกษาที่รับเข้านำเสนอเป็นอัตราส่วน จำแนกตามสาขาวิชาและในภาพรวม
- แบบสำรวจจำนวนนักศึกษาจำแนกตามสาขาวิชาตั้งแต่ ปีการศึกษา 2513-2531 และการทำนายแนวโน้ม ปี 2545 จำแนกตามสาขาวิชา ทั้งภาคปกติและภาคค่ำและภาพรวม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์อนุกรมเวลาของ Box และ Jenkins โดยวิธี ARIMA (p,d,q) (Auto Regressive Integrated Moving Average Process of Orders p,d,q) แล้วคิดอัตราการเพิ่มของนักศึกษาช่วงละ 5 ปี และรวมทั้ง 15 ปี
- แบบสำรวจประเภทหน่วยงานที่บัณฑิตประกอบอาชีพจำแนกตามสาขาวิชาและในภาพรวม เสนอในรูปร้อยละ

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ด้วยการรวบรวมคำตอบเป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์เนื้อหา

ทฤษฎีทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลของงานวิจัยคือ ข้อมูลจำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ชั้นปีที่ 1 จำนวนตามสาขาวิชาของ ISCED และปีการศึกษา จำนวนข้อมูลที่มีสูงสุดคือ 12 ปี และต่ำสุดคือ 3 ปี ข้อมูลดังกล่าวได้เก็บรวบรวมในลักษณะของข้อมูลอนุกรมเวลา ซึ่งหมายถึงข้อมูลที่เก็บรวบรวมในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน เช่น รายชั่วโมง รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน หรือรายปี ตามความต้องการที่จะใช้ประโยชน์จากข้อมูล ในส่วนของงานวิจัยได้เก็บรวบรวมเป็นรายปี ตามปีการศึกษา

การนำเสนอข้อมูลอนุกรมเวลา อาจนำเสนอในรูปของกราฟเพื่อให้เห็นได้ชัด และตารางเพื่อการวิเคราะห์ที่ละเอียด ซึ่งงานวิจัยจะได้นำเสนอทั้ง 2 รูปแบบ เหตุผลที่ใช้การศึกษาข้อมูลอนุกรมเวลานั้นเป็นไปตามทฤษฎีของอนุกรมเวลาว่าเป็นการศึกษาข้อมูลเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมที่เพิ่งเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นในอดีต หรือเพื่อพยากรณ์พฤติกรรมในอนาคต ซึ่งวีรัช พานิชวงค์ (วีรัช พานิชวงค์ 2530) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลา และองค์ประกอบของอนุกรมเวลาดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลา มี 2 ประการคือ ประการแรก เพื่อศึกษาแนวโน้มของการเคลื่อนตัวของข้อมูลอนุกรมเวลาในระยะยาว เพื่อจะได้ทราบถึงรูปแบบการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงระยะ เวลาสุดท้ายของข้อมูลที่รวบรวมได้ในปัจจุบัน และประการที่สอง เพื่อการพยากรณ์ตัวแปรอนุกรมเวลาหรือพฤติกรรมในอนาคต

เทคนิคการพยากรณ์ในอนาคตที่ผู้วิจัยเลือกใช้เรียกว่า เทคนิคการ พยากรณ์เชิงสถิติ (Statistical Forecasting Techniques) ซึ่งเป็นการพยากรณ์เชิงปริมาณ (Quantitative) ปรัชญาของการพยากรณ์เชิงปริมาณ วิชิต หล่อจีระชุกท์กุล กล่าวว่ามี 2 แนวความคิดคือ (วิชิต หล่อจีระชุกท์กุล 2524)

แนวความคิดที่ 1 พฤติกรรมในอดีตของสิ่งที่จะพยากรณ์ควรจะเป็นเพียงพอที่จะพยากรณ์พฤติกรรมในอนาคตของตนเองได้ วิธีการพยากรณ์ในประเภทนี้ได้แก่ เทคนิคการทำให้เรียบ (Smoothing Techniques) การกรองแบบปรับได้ (Adaptive Filtering) อนุกรมเวลาแบบคลาสสิก (Classical Time Series Analysis) การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis) อนุกรมเวลาแบบ Box & Jenkins ฯลฯ

แนวความคิดที่ 2 พฤติกรรมของสิ่งที่จะพยากรณ์ถูกกำหนดขึ้นโดยสิ่งอื่น ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์บางลักษณะกับสิ่งที่จะพยากรณ์ วิธีการพยากรณ์ในประเภทนี้ได้แก่ เทคนิคการพยากรณ์

ด้วยการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) การพยากรณ์เชิงเศรษฐมิติ (Econometric Forecasting) เป็นต้น

การพยากรณ์เชิงปริมาณทั้ง 2 แนวความคิดเป็นที่ยอมรับกันในวงการศึกษาและวงการธุรกิจอุตสาหกรรมทั่วไป จึงขึ้นอยู่กับผู้วิจัยว่าจะเลือกวิธีใด ประกอบกับจะต้องมีข้อมูลที่จะนำมาหาแนวโน้ม ซึ่งเกิดขึ้นในระยะเวลาพอสมควร เช่น ตั้งแต่ 10 ช่วงเวลาขึ้นไป (ดวงใจ วิสกุล 2526)

การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยเรื่องแนวโน้มหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พุทธศักราช 2545 ได้เลือกตามแนวความคิดที่ 1 คือใช้ข้อมูลในอดีตของสิ่งที่พยากรณ์มาพยากรณ์พฤติกรรมในอนาคต แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ร่วมกับข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 ตลอดจนข้อคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพื่อให้ได้คำตอบหรือผลการวิเคราะห์ที่เชื่อถือได้ เพราะข้อมูลในอดีตของสาขาวิชาบางสาขามีค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นสาขาวิชาใหม่ที่เปิดสอน เทคนิคการพยากรณ์ในแนวความคิดที่ 1 ที่ผู้วิจัยเลือกใช้คือ อนุกรมเวลาแบบ Box & Jenkins

อนุกรมเวลาของ Box และ Jenkins ผู้วิจัยเลือกใช้ด้วยเหตุผลดังนี้

1. ผู้วิจัยมีข้อมูลเฉพาะนักศึกษาเข้าใหม่ที่จะนำมาพยากรณ์ไม่มีข้อมูลอื่น ๆ ประกอบ
2. การพยากรณ์วิธีอื่นในแนวความคิดที่ 1 ผู้สร้างตัวแบบพยากรณ์จะต้องกำหนดรูปแบบของความสัมพันธ์ขึ้นก่อนจึงจะทำการวิเคราะห์ต่อไปได้ เช่น ในการวิเคราะห์การถดถอย จะต้องกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม ในการวิเคราะห์อนุกรมเวลาแบบคลาสสิก รูปแบบของแนวโน้มจะต้องกำหนดขึ้นเป็นต้น แต่อนุกรมเวลาของ Box & Jenkins มีข้อดีคือ ไม่ต้องกำหนดรูปแบบตายตัวขึ้นก่อนทำการวิเคราะห์ เพราะในระหว่างการวิเคราะห์รูปแบบนั้นแนวความคิดจะถูกกำหนดขึ้นเอง โดยอาศัยฟังก์ชันสหสัมพันธ์ในตัวเอง นั่นคือสามารถสร้าง model ใหม่ในการพยากรณ์ได้ และยังเหมาะสมกับความต้องการที่จะทราบค่าพยากรณ์ล่วงหน้าหลาย ๆ หน่วยเวลา

ขั้นตอนของวิธี Box & Jenkins วิชิต หล่อจิระชุมภ์กุล (2524) สรุปไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์สหสัมพันธ์ในตัวเอง (Autocorrelation) และสหสัมพันธ์ในตัวเองบางส่วน (Partial Autocorrelation) ของข้อมูลในอนุกรมเวลาและผลต่างของข้อมูล

2. ผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 จะใช้ในการเลือกตัวแบบพยากรณ์
3. ประมาณค่าของพารามิเตอร์ในตัวแบบและตรวจสอบความถูกต้องของตัวแบบ
4. ถ้าผลการตรวจสอบปรากฏว่า ตัวแบบไม่มีความเหมาะสม ผู้วิเคราะห์จะต้องกลับไปขั้นตอนที่ 2 โดยเลือกตัวแบบพยากรณ์ใหม่ โดยอาศัยผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 และการตรวจสอบในขั้นตอนที่ 3 แล้วทำซ้ำขั้นตอนที่ 3 ใหม่ ถ้าผลการตรวจสอบปรากฏว่ามีความเหมาะสมในตัวแบบ ตัวแบบนี้ก็จะนำไปใช้ในการพยากรณ์

จากขั้นตอนดังกล่าวสหสัมพันธ์ในตัวเองมีความสำคัญต่อวิธีการของ Box & Jenkins มาก ในการที่ข้อมูลเป็นข้อมูลสุ่มอย่างสมบูรณ์ สหสัมพันธ์จะมีค่าเท่ากับศูนย์หมด ($S = 0$ ข้อมูลไม่เป็นฤดูกาล Nonseasonal) แต่ถ้าข้อมูลมีลักษณะที่เป็นฤดูกาลหรือวัฏจักร สหสัมพันธ์จะมีค่าสูง ($S \neq 0$) ซึ่งเมื่อทราบโครงสร้างข้อมูลแล้วก็สามารถเลือกตัวแบบพยากรณ์ได้

คำนิยาม ในการดำเนินการวิเคราะห์ด้วยวิธี Box & Jenkins มีคำนิยามที่ควรเข้าใจดังนี้

อนุกรมเวลา คือค่าสังเกต (Observation) ซึ่งถูกกำหนดขึ้น ณ เวลา ต่าง ๆ ถ้าค่าสังเกตกระทำในเวลาต่อเนื่อง เรียกว่าอนุกรมเวลาต่อเนื่อง (Continuous Time Series) แต่ถ้าค่าสังเกตกระทำ ณ เวลาที่ไม่ต่อเนื่องกัน อนุกรมเวลาเช่นนั้นเรียกว่าอนุกรมเวลาไม่ต่อเนื่อง (Discrete Time Series) การศึกษาในที่นี้จะจำกัดเฉพาะอนุกรมเวลาไม่ต่อเนื่อง

กระบวนการเชิงความน่าจะเป็น (Stochastic Process) คือปรากฏการณ์ทางสถิติ ซึ่งเกิดขึ้นในเวลาตามกฎความน่าจะเป็น (Probability Laws) และเรียกสั้น ๆ ว่ากระบวนการ (Process)

กระบวนการที่เรียกว่า Strictly Stationary คือกระบวนการที่มีคุณสมบัติไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อจุดเริ่มต้น (Time Origin) เปลี่ยนแปลง

Stationary Model คือ Stochastic Process ที่อยู่ในสภาวะสมดุลย์เชิงสถิติ (Statistical Equilibrium)

Non-Stationary Model คือ Process ที่ไม่อยู่ในสภาวะสมดุลย์เชิงสถิติ แต่ละช่วงเวลาของค่าสังเกต จะมีค่า Mean ต่าง ๆ กันไป

ผลของกระบวนการที่ใช้สูตรนี้ Difference Technique จะ Integrate AR และ MA เข้าด้วยกันเพื่อให้ข้อมูล Stationary

คำอธิบายกราฟกำหนดให้

S คือ Seasonal Period

s คือ Nonseasonal Period

D,d คือ ค่าความแตกต่าง (Number of Difference) ที่ทำให้ Data คงที่

P,p คือ Order of Auto-regressive (AR)

Q,q คือ Order of Moving Average (error-terms) Part (MA)

การหาสมการแนวโน้ม

ผู้วิจัยเลือกใช้การคำนวณในรูปแบบผลคูณ (Multiplicative Model) เพื่ออธิบายตามระยะเวลาดังกล่าวแล้ว โดยจะหาเส้นแนวโน้ม ที่จะใช้รูปกราฟที่ใกล้เคียงกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในระยะยาว กล่าวคือ เมื่อลากเส้นแสดงสมการแนวโน้มแล้วจะได้เส้นที่ลากผ่านจุดต่าง ๆ ในข้อมูลได้มากที่สุด วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการสร้างเส้นแนวโน้ม มี 2 ประการคือ เพื่อวัดส่วนเบี่ยงเบนซึ่งเกิดจากข้อมูลที่ได้จากแนวโน้มที่สร้างขึ้นกับข้อมูลที่วัดได้จริง และเพื่อพยากรณ์ตัวเลขในอนาคต (ดวงใจ วิสกุล 2526)

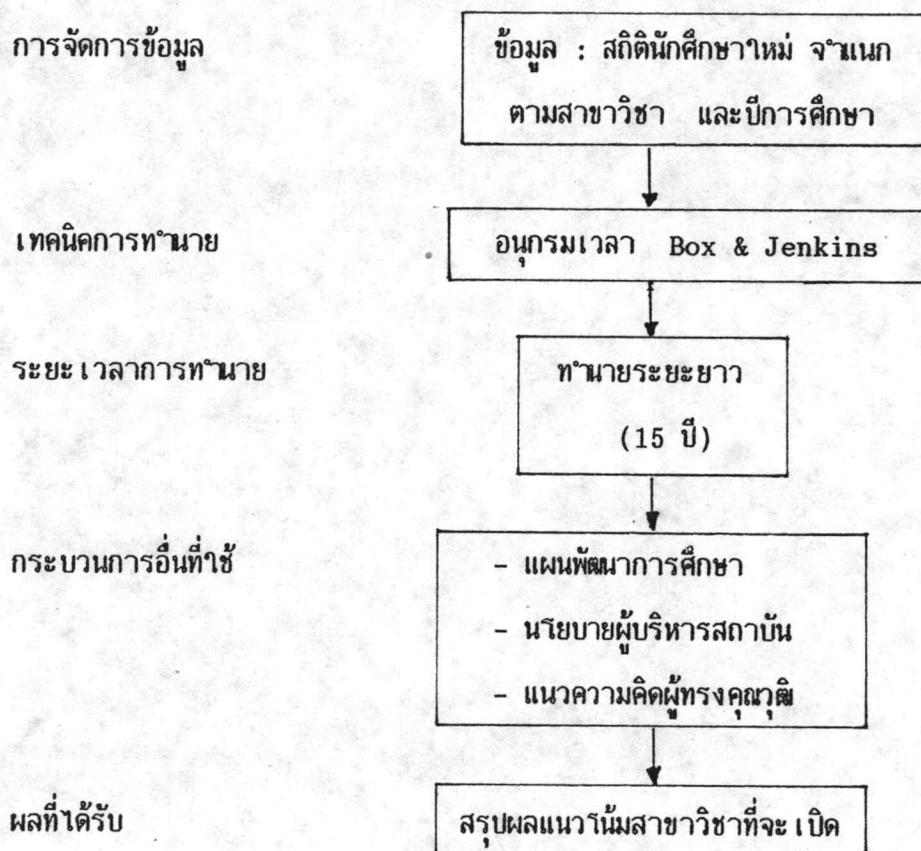
การสร้างเส้นแนวโน้ม โดยทั่ว ๆ ไป ทำได้ 2 วิธีคือ

1. โดยการกะหรือประมาณด้วยสายตา (By Inspective or Eyes Estimate) ซึ่งจะทำได้โดยวิธีลากด้วยมือ หรือวิธีเลือกจุด
2. โดยการคำนวณ (By Computation) ซึ่งสามารถทำได้ 2 วิธีเช่นกัน คือ วิธีเฉลี่ยทีละครึ่ง (Semi-Average Method) กับวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method)

วิธีที่ผู้วิจัยเลือกใช้คือ การคำนวณโดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด เพราะเป็นวิธีมาตรฐานในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของประชากรที่มีคุณสมบัติที่ไม่ลาเอียง เพราะมีค่าความแปรปรวนน้อยที่สุดในกลุ่มค่าประมาณที่ไม่ลาเอียงด้วยกัน ซึ่งชิตชนก เชิงเชาว์ ได้สรุปไว้ในหนังสือวิธีวิทยาการวิจัย (ชิตชนก เชิงเชาว์ 2531)

สรุปได้ว่า เมื่อผู้วิจัยมีข้อมูลแล้วได้ข้อมูลอนุกรมเวลาทุกชุดข้อมูลไปสร้างกราฟข้อมูลจริง (Actual Graph) แล้วสร้างเส้นแนวโน้มซึ่งจะเรียกว่า Modelling Curve เพื่อวัดส่วนเบี่ยงเบนที่เกิดจากข้อมูลที่ได้จากแนวโน้มที่สร้างขึ้นกับข้อมูลจริง เพื่อประโยชน์ในการพยากรณ์ต่อไปในอนาคต

ขั้นตอนการทํานายแนวโน้มสาขาวิชาที่ควรเปิด

6. การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางและการบรรยายความ